

Populistiskt motstånd och provocerande marknadsföring

EN DEBATTARTIKEL (24/5) pläderar för att molekylär förädling är vägen att möta stigande livsmedelspriser och öka livsmedelstillgången.

Växtförädling är ett effektivt sätt att förbättra världens livsmedelsproduktion, men molekylär förädling (det vill säga genteknik, genetiskt modifierade organismer) är inte det enda sättet att åstadkomma ytterligare förbättringar, som artikeln vill ge intryck av.

Molekylär förädling är ett potentiellt värdefullt komplement till andra växtförädlingsinsatser, men inte något som är nödvändigt för att få stora effekter. Molekylär förädling har under det senaste decenniet förmodligen förmodligen verkat hämmande på livsmedelsproduktionen i Europa eftersom det dragit till sig huvuddelen av forskarnas och förädlarnas uppmärksamhet på bekostnad av andra delar av växtförädlingen utan att ge något i gengäld.

MOLEKYLÄRT FÖRÄDLADE jordbruksgrödor har i världen – om än inte i Sverige – fått stor kvantitativ ömfattning, men det är väsentligen bara en av två egenskaper som förändrats (förmåga att få grödan att överleva herbicidbehandling och att göra grödan giftig för insekter) i en-

dst fyra jordbruksväxter. Förmodligen har inte fördelarna med dessa grödor i de delar av världen där de används uppvägt de fördelar alternativa växtförädlingsinsatser kunnat åstadkomma istället.

Det är ett misslyckande för molekylär förädling att det inte vidareutvecklats till de mer konsumentinriktade produkter, som ställdes i utsikt när tekniken växte fram för några decennier sedan, och som det fortfarande argumenteras omkring.

Hoppet att den molekylära förädlingen skall leda till en andra gröna revolution ter sig mindre nu än för ett decennium sedan, därmed inte sagt att de möjligheter den molekylära förädlingen öppnat inte borde kunna exploateras bättre kommersiellt.

ARTIKELN VERKAR påstå att det är politikererna som säger nej. Jag tycker det verkar orättvist mot politikererna, regelverket verkar inte orealistiskt hårt, och jag uppfattar etablissemangets som i huvudsak positivt till molekylär förädling.

Problemet är snarare hur myndigheter reagerar under trycket av opinionsyttringar eller enskilda populistiska politiska figurer, att opinion får igenom vissa svårhanterba-

ra krav typ varudeklarationer, och att det i Sverige inte finns inkördspraxis. Det sätt som molekylär förädling marknadsförs (och som artikeln kan ses som ett exempel på) provocerar fram det publika motståndet. Molekylär förädling framställs som den enda saliggörande växtförädlingsmetoden och det största genombrottet sen stenåldern.

Men vad som faktiskt görs väcker inte allmänhetens sympatier. De lyckade spjutspetsarna med kommersiella grödor är gener som bidrar till att andra växter (herbicides-resistens) eller insekter dör. Sterilitetsgener är ett viktigt inslag för att hindra jordbrukare att göra sitt eget utsäde och att de införda generna sprids. Genomförandet drivs av stora globala företag (typ Monsanto) som ger intryck av att söka monopolisera och kontrollera marknaden för frö, växtförädling och

komponenter i odlingsystemet med genpatent, växtförädlarrätt, kommersiell sekretess, dålig transparens, lobbyning, handelspolitik och juridiska processer som verktyg.

INOM MIN egen bransch (skogsträdsförädling) ser jag kommersiella företag, som genom att övertygande marknadsföra luftslojt och verklighetsfrämmande idéer som anknyter till molekylär förädling till skogsbruk och forskarsamhälle fått ett dominerande inflytande.

Jag uppfattar att det publika motståndet är framprovocerat av hur molekylär förädling framställs av förespråkarna. Om dessa höll en lägre profil något decennium framåt, så skulle opinionstrycket så småningom mattas. Etablissemanget kommer nog att se till att molekylär förädling blir etablerad i Sverige på ett smygande och mindre spektakulärt sätt – sedan väntar sig allmänheten vid etablerade fäktor.

Om däremot etablissemanget iögonfallande utarmar regelverket eller utfärdar instruktioner om släp-pare praxis, så tror jag det leder till förlängda problem med opinionen.

DAG LINDGREN
professor i skogsgenetik vid Sverige
Lantbruksuniversitet, Umeå